

לעילוי נשמת

הר"ר יוסף וולף ז"ל ב"ר ברוך חנדל הי"ד ת.נ.צ.ב.ה.

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

זכרון עולם האשה התשובה רודפת צדקה וחסד מרת ורדה שניצר ע"ה ב"ר מאיר ד"ל ת.נ.צ.ב.ה.

יו"ל ע"י ניהח"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ח ד קובלסקי שליט"א וע"י קרן ברכה וחטי יזסר

גליון מס' 373

יומא ל"ט-מ"ה

בס"ד, כ' תמוז תשס"ו

השבוע בגליון

- ◆ מדוע כורעים בשעה שמזכירים שהכהנים והעם כרעו?
- ◆ הכאה על הלב עם וידוי הכהן הגדול
- ◆ שליח הציבור ככהן גדול!
- ◆ איסור על המלאכים - היתכן?

- ◆ טהרת הנפש על ידי ציות לדברי חכמים
- ◆ תפילה בירושלים לעלות לארץ הקדש?

- ◆ תואר ז"ל על אדם חי
- ◆ פיסת מידע באמצעות שטר חוב
- ◆ טמטום הלב ממאכלות אסורות
- ◆ טבילה במקוה כדי להטהר מן המאכלות האסורות

דף לח/א על הראשונים נאמר זכר צדיק לברכה הגאון שליט"א, זכר צדיק לברכה

כיום מקובל, כי עם הזכרת שמו של אדם חי מוסיפים איחול לחיים ארוכים, כגון, שיחיה, לאוי"ט, שליט"א, נ"י וכדומה. עם הזכרת שמו של אדם שאינו בין החיים, מוסיפים תואר לכבודו, כגון, עליו השלום, זכרונו לברכה וכדומה (ראה קידושין לא/ב במזכיר את אביו לאחר פטירתו).

תואר ז"ל על אדם חי: לפני כמאה שנים, הגאון רבי ברוך עפשטיין זצ"ל, בעל ה"תורה תמימה", פתח ספר שיצא לאור בארצות הברית בשם "מלכי בקודש", וגילה לתדהמתו, כי בכרך השני של הספר בעמוד 60, כותב המחבר תשובה לקושייה שהעלה "בעל תורה תמימה ז"ל"...

המקשה החי השתאה למראה הצמדת התואר ז"ל לשמו, והוא מיהר להריץ מכתב אל המחבר, בו הודיעו כי בשגגה הקדים את המאוחר. בעקבות הטעות המביכה והמכתב, התוודעו שני מחברי הספרים והתפתח ביניהם נידון מרתק, אם ניתן לכנות אדם חי בתואר ז"ל או צ"ל.

מעניין לגלות, כי לנידון זה יש גם השלכות כבדות משקל. על שולחנו של בעל ה"חיות יאיר" זצ"ל הועלתה שאלה בדבר יהודי בשם אשר ובנו דוד שהפליגו מאמשטרדם לפורטוגל, ומאז יצאו לדרך נעלמו עקבותיהם ונשותיהם נותרו עגונות.

פיסת מידע באמצעות שטר חוב: כעבור עשר שנים הזדמן שטר חוב לבית הדין באמשטרדם, שאחד מהעדים החתומים עליו היה הבן האובד דוד. הדיינים נרעשו למראה פיסת החיים שהונחה בפניהם, שיש בה כדי לגלות כי דוד לא מת, ובד בבד הבינו מחתימתו, כי אביו אשר החזיר את נשמתו ליוצרה. הדבר נודע מפני שהבן חתם "דוד ב"ר אשר ז"ל". הנה כי כן, הבן בחתימת ידו הודיע כי אביו נפטר.

בית הדין ביקש להסתמך על חתימה זו כדי להתיר את אשת האב מעינותה, אך בעל "חיות יאיר" (שו"ת, סי' ע"א) מיאן בכל תוקף להסכים לכך, וטענתו, כי יתכן שבמדינות רחוקות, נוהגים לכבד גם אנשים חיים בתואר ז"ל. יתכן, איפוא, כי דוד הבן, נע ונד בקהילות בלתי ידועות, בהן נהוג להצמיד לאדם חי תואר ז"ל, ולפיכך אין להסתמך על חתימתו.

החוות יאיר אף מוכיח כי כך אכן יש לנהוג, ולכנות אנשים חיים בכינוי זכר צדיק לברכה! שהנה, סוגייתנו דנה, מה המקור לכך שחכמים הוסיפו "זכר צדיק לברכה" בהזכירם את שמותיהם של אנשים שראויים לשבח. הגמרא אומרת, כי למדים זאת מכך שכאשר הקב"ה הזכיר את שמו של אברהם אבינו ע"ה, הוסיף וברכו "ואברהם היה יהיה לגוי גדול עצום ורב", הרי לנו, כי עם הזכרת שם צדיק, יש לברכו. מאחר שאברהם אבינו ע"ה חי באותה עת, מוכח, כי גם אדם חי ניתן לברכה בברכת

דבר העיון

לווייה

אד עלה מן האדמה.
חום הקץ הפעיל מעלה והבריות הילכו באיטיות, נמלטים בהרהורים אל ביתם הקריר. ההבל שעלה מן הקרקע והאובך שהסתבך עליה כאדי בישול, יכולים היו להטעות ולגרום למחשבה, כי האדמה החמה היא המבעירה את השמש ממעל.
זלזול אחורית נפתחה בחריקה צורמת. **מאן** דהוא הניס לכל עבר את התרנגולים המתקבלים, הכבודה נישאה בקושי דרך הפתח הצר, והתהלוכה יצאה בחשאי מן הצריף שבפאתי העיירה.
אשה זקנה כפופת גוו, שרכה את צעדיה אחר השיירה הקודרת, מפרנסת את אזני העוברים ושבבים בקולות נהי, שבר, צער ואבל. כעבור זמן מה, הליטה את פניה ברדיד שחור, כמסתתרת מפני המציאות, פסקה מהמיייתה והמשיכה לפסוע בציינות, כמו חלפה בה ההכרה כי עליה להודות על כך שהיא עדיין עושה את דרכה על רגליה ומה לה כי תלין.
ששה אנשים אפופי צער אחזו במקלות המיטה, מקנחים מידי פעם את הדמעות שנקו בעיניהם, כמתחרטים על גילויי הצער הפומביים, אך מיד תפסו את מקומן דמעות גדושות וכרסתניות מאלו שנספגו זה עתה במליותיהם.
גדול היה הצער.
רב היה החום.
טלית מצהיבה מימי שמש ומלילות רוויי טל כיסתה על הגוש, שבהגיוחו לעולם הזה הביא עמו רעננות ושמחה, ובלכתו הותיר אחריו יגון ואנחה.

לעילוי נשמת
 הרה"ח ר' משה יצחק זיסר ז"ל
 ב"ר אהרן שרגא ז"ל נלב"ע כ' תמוז תשנ"ז
 ממייסדי ומקימי בית המדרש סוכוטשוב בני-ברק
 ת.נ.צ.ב.ה.
 הונצח ע"י המשפחה שיחיו

עילוי נשמת

הר"ר **חיים הלוי קליין** ז"ל
 ב"ר אליעזר ז"ל - אנטוורפן
 נלב"ע כ"ד תמוז תשנ"ז
 ת.נ.צ.ב.ה.
 הונצח ע"י בני המשפחה שיחיו

עילוי נשמת

מרת **דבורה וידבסקי** ע"ה
 ב"ר אברהם וסרצוג ז"ל
 נלב"ע כ"ג תמוז תש"ס
 ת.נ.צ.ב.ה.
 הונצחה ע"י בני המשפחה שיחיו

עילוי נשמת

הר"ר **שלמה זבולון בן דוד** ז"ל
 ב"ר יעקב צבי ובת שבע ז"ל
 נלב"ע כ"ב תמוז תשנ"ו
 ת.נ.צ.ב.ה.
 הונצח ע"י המשפחה שיחיו - ירושלים

"זכר צדיק לברכה".
 כדברי ה"חיות יאיר" כתב גם המהרש"א (קידושין לא/ב), לגבי הגמרא האומרת, שכאשר אדם מזכיר את שם אביו שנפטר זה למעלה מ"ב חודש, אומר "זכרונו לברכה לחי העולם הבא". המהרש"א מוסיף, כי גם בחיי האב מצאנו שאומר הבן על אביו "זכרונו לברכה", ובמותו הוא מוסיף "לחי העולם הבא".
 להשערותו של ה"חיות יאיר" יש סימוכין איתנים. בספרי קהילות ומסעות, גנוזות ותעודות מתועד, כי כך אכן נהגו במקומות שונים. הנוסע רבי יעקב ספיר מספר, כי בהגיעו לקהילות תימן נוכח, כי פעמים שהתאירו אנשים חיים בתואר "עליו השלום", ובתחילה סבר בטעות, כי הם עושים כן כאשר ברצונם לקלל... אך לבסוף נודע לו כי לברכה כוונתם. אף רבי יעקב מסיק מכך כי אם נמצא בכתבים ישנים תואר "ע"ה על אדם כלשהו, אין בכך כל עדות כי כבר לא היה חי באותה עת.
 חוקרים אחרים מוסיפים, כי בארץ ישראל נהגו כן בשנים קדמוניות, וכינו את החיים בברכת ז"ל, 'זכור לטוב', או 'זכיר לטב'. אף בבתי כנסת עתיקים בארץ, נמצאו כתובות בסגנון מסוג זה לאנשים שחיו אז (ראה בחוברת "נור התורה" י"א עמ' קס"ד). [הבנה זו מיישבת תמיהות רבות בסדרי הדורות כאשר היו שחפצו לקבוע זמני הסתלקות חכמים על סמך כינויים בידי אחרים, בתואר ז"ל, מה שיצר סתירות וקושיים - ר' ראובן מרגליות במקור חסד על ספר חסידים, סי' ג].
אליהו הנביא זכור לטוב: מנהג זה, שלפי המקורות הנזכרים היה בעבר המנהג בארץ ישראל, מבאר דבר מעניין: בתלמוד הירושלמי ובמדרשי חז"ל וספרי התנאים, כגון פרקי דרבי אליעזר וכדומה, מופיע אין ספור פעמים "אליהו זכור לטוב" או "אליהו ז"ל". לעומת זאת, בתלמוד הבבלי לעולם לא נוסף תואר זה לאליהו הנביא, מלבד פעם אחת, במסכת ברכות (נ/ג) במעשה שמקורו כנראה במדרש קדום (כמשמעות הרוקח סי' שס"ב).
 לאור הדברים הנזכרים, מובן היטב, כי מאחר שבארץ ישראל נהגו לכתוב את החי בתואר ז"ל, 'זכור לברכה' או 'לטוב', כינוהו בתלמוד הירושלמי ובשאר המדרשים שסודרו ברובם בארץ ישראל - "אליהו זכור לטוב" או "אליהו ז"ל". לא כן בבבל, שם לא כינו את החי בתאור כזה, ואליהו הנביא הרי עדיין חי וקיים ולפיכך לא הצמידו לשמו את התואר ז"ל ("נור התורה" שם קס"ד-קס"ה, עיי"ש עוד. הגילוי הנ"ל מקורו במגדים חדשים למסכת ברכות. וראה בקהלת רבה ג-טו "אליהו זכור לטוב - הוא חי וקיים").

דף לט/א עבירה מטממת לבו של אדם
טמטום הלב ממאכלות אסורות

הכל יודעים, כי האוכל מאכל אסור, מטמא את נפשו, כדברי רבי ישמעאל בסוגייתנו ש"עבירה מטממת ליבו של אדם" - "אוטמת וסותמת מכל חכמה" (רש"י ד"ה "מטממת").
 מאידך, מאכלים כשרים מטהרים את הנפש (מדרש. עיי' תוס' עבודה זרה י" ד"ה "אמר").
 בעל ה"מסילת ישרים" (פרק י"א) מדגיש, כי כל עבירה מטממת את לבו של האדם, אך במאכלות אסורות הטמטום רב ומורגש יותר, מפני שהמאכלות האסורות הופכים לחלק מגופו. זו הסיבה, שהפסוק "ונטמאתם בס", אשר ממנו דרשו חז"ל שעבירה מטממת לבו של אדם, נכתב בפרשת איסור אכילת שרצים (עיי' יעקב שם).
טבילה במקווה כדי להטהר מן המאכלות האסורות: רבות נכתב בספרים על חומרת אכילת מאכלות אסורות. באבות דרבי נתן (הובא בשל"ה שער האותיות ח"א אות ק) מסופר על נערה שנשבתה ואכלה מאכלות אסורות, וכשנפתתה **הטבילה** כדי לטהרה מהאיסורים. על אנטונינוס נאמר במדרש (ראה תוס' עבודה זרה שם), שהתגייר מפני שינק מאמו של רבי הקדוש. "השומר עצמו ממאכלות אסורות, גובר בו הרצון להתקרב לקב"ה", כותב בעל ה"אור החיים" (ויקרא יח/ב). במדרש תנחומא (וירא לח) נאמר: "הניקה בנים שרה - כל אלו שינקו משרה כולם נתגייירו". הרמב"ם (ראה "דגל מחנה אפרים" פר' עקב) כתב לקבוצה בעלת ספיקות באמונה: "בצעירותכם אכלתם מאכלות אסורות, וזה גרם לכם לספיקות באמונה". בעל ה"פרי חדש" (ויד' סי' פ"א ס"ק כ"ח) כותב: "נערים עזי פנים שלא מקבלים מוסר, מפני שאינם נזהרים במאכלות אסורות".
טבע מאכלים אלה מטביע גסות באדם: בהגדרת מהותו של כלל זה, קיימות שתי גישות, שיסודותן בהררי קדש. הרמב"ן (שמות כב/ל) כותב, כי מאחר שהקב"ה חפץ שאנו, בניו, נהיה קדושים, הוא אסר עלינו אכילת מאכלים המטביעים גסות בנפש האדם (עיי' "אברבנל" ו"כלי יקר" ויקרא יא/א).
החטא הוא המטמטם לבו של אדם: ואילו המהר"ל ("תפארת ישראל" פ"ח) כתב, כי אומנם במאכלים אלה "יש בהם מזג רע", אך אין זה טעם האיסור לאוכלם. אלא, לאחר שהקב"ה אסר עלינו מאכלים מסויימים, הרי שיהודי האוכל מהם חוטא לאלוקיו, והחטא הוא המטמטם את לבו בעיקר.
 העובדה שהמאכלים האסורים מטמטמים את הנפש מטבעם, באה לידי ביטוי בהלכות רבות. הרמ"א ("ישולחן ערוך" ויד' סי' פ"א סעי' ז') פוסק, שראוי למנוע מתינוק יהודי לינוק מנוכריה, וגם מינקת יהודיה שאכלה מאכל אסור מחמת פיקוח נפש, תמנע מהנקה באותו זמן, שכן, היוצא מן הטמא פוגם בנפש הילד. הרי שהמאכלים האסורים מטמטמים את לבו של האדם, גם אם אכלם בהיתר (עיי"ש פ"ד ובט"ז).
 כך עולה גם מדברי פוסקים רבים לאורך הדורות, ונציין את אחת הדוגמאות המעניינות שבהם. בעל ה"אור זרוע" פוסק (שבת סי' ק"ח הל' יולדת), כי אף על פי שאדם חייב לחלל שבת כדי להציל את נפשו, ואסור לו להחמיר על עצמו - אדם רשאי

מלווים בודדים, מדוכדכים עד דכא, התלו והצטרפו אל השירה, תוך כדי החלפת מילים ונענועי ראש המביעים יותר מן המילה הנאמרת.
 - "זהו".
 - "כן".
 - "נגמר".
 - "נורא".
 - "ככה זה".
התהלוכה עצרה באחת.
איש בעל ארשת פנים רצינית מעוטרת בזקן שיבה, ניצב ליד המיטה והחל לשאת דברים שיש בהם כדי לעורר את הבריות לחשב חשבונן של עולם ולהטיב את מעשיהם. הוא לא התחשב בכך שקהל מאזיניו המועט מסוגל לשמעו היטב גם אם ילחש את דבריו. עפעפיו הגדולות סגרו על עיניו והוא נשא את קולו ברמה, משל היה עומד בפני קהל אלפים הצמא למוצא פיו וקולו הרועם התגלגל בין הבתים הישנים חרוכי השמש הקופחת, והרעיד את בעלי החיים משנת הצהרים שפכה עליהם לגלג החמה. מפעם לפעם עצר מדבריו, השמיע אנחה כבושה, מחט את אפו ותוך כדי כך הביט לאחוריו בזריזות, ושב לעורר את הקהל בדברי כיבושין.
הישישה הדוממה החלה להראות סימני קוצר רוח והמיטה נישאה שוב בדרכה למקום בו ממתנינם בדומיה לתחיית המתים.
אך יצאו מגבול העיירה, ודווקא היא היתה הראשונה שפרצה בצחוק בלתי נכשב, הסירה את רידדה השחור מעליה ופתתה לבעלה, "חייקיל, כזה הספד עוד לא שמעתי מעולם".
הימים ימי מחסור ורעב, ויהודים נאלצו לעסוק בדברים בלתי ליגאליים, אחר שנאסר עליהם העיסוק במלאכות שונות. משפחה זו התמחתה בהברחת הגבול, באמצעות עריכת לוויית מדומות.
"החבילה", כפי שהם קראו לה, סודרה בדמות אדם על מיטת נפטרים, ומפעם לפעם היו בני המשפחה מלווים לדרכה האחרונה "תבילה" זו או אחרת.
ידוע ידעו, כי השוטרים פוקחים עין על מעשיהם, אך לא נמצא שוטר שההין לגשת ולצוות על בני משפחה אבלים לפתח את קשרי התכריכים ולהוכיח כי בר מינן הם מלווים.
עם התרחקם מן העיירה גבר הצחוק. **שוטר** שעקב אחריהם עצר אותם בחרון זעם והפעם החלו לבכות דמעות של אמת. הישישה מיררה בבכי, ששת האוחזים במיטה רטטו מפחד ומצער ויתר המלווים נסו על נפשם לכל עבר, כנמלטים מפני המוות.
הם ביקשו, התחננו, בכרו, היו מוכנים לתת הכל כדי להשתחרר, אך השוטר השיב להם: "מאחר מידי. הייתם צריכים לבכות מקודם..."
עוד דקה אחת של בכי, וחיהם לא היו הופכים לבכי.
 * * *
יש דברים שאי אפשר להחזיר אחרונת. **אחד** מהם הוא לימוד תורה. אין צורך לתאר את הזכות הגדולה של הקובע עיתים לתורה, אך מי הוא זה המסוגל לתאר את צערו של אדם המגיע בבוא יומו לפני בית דין של מעלה, ואינו מסוגל להשיב בחיוב על השאלה "קבעת עיתים לתורה?".
הוא מוכן לתת הכל כדי להשיב את המצב לאחור ולקבוע עיתים לתורה. ללמוד לפחות שבוע אחד בקביעות.
כאן, בעולם הזה, איננו צריכים להחזיר את הגלגל לאחור. אנחנו עדיין מסובבים אותו. **לקביעות** עיתים לתורה, פנה למקד. מאורות הדף היומי זכתה לאהבה ולסיוע מפור מעיני, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד ממנה מוסר השכל, מזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה.
 תכתובת: ת.ד. 3446 בני ברק 067-570-03 mendelson@meorot.co.il
 בברכת התורה העורך

מענה לשון

דף לטב עזים שבירחו
יריחו - ריח או ירח?

יש מסבירים, כי יריחו נקראה על שם ריח, ריח עצי בשמים ריחניים שגדלו בסביבותיה כבר בעת העתיקה, וכך מובן מן הכינוי של עיר זו בפי יוסף בן מתתיהו: "עיר הריח". כך כותב רש"י (יחזקאל כז/ז): "ופנג. ראיתי בספר יוסף הכהן, עץ אפרסמון הוא 'פנג', והיו מצויין ביריחו, ועל שם ריחו הטוב נקראת יריחו".

לאור דברי רש"י, שעל שם השמן הריחני נקראה יריחו, ניתן להציע כי יש חידוש מיוחד במבואר בסוגייתנו שריח הקטורת שהוקטרה בבית המקדש השפיע ביריחו, למרות היותה בעצמה מקור לריח משובח (שמן אפרסמון, שהוא כנ"ל אחד מסממני הקטורת). אף על פי שהעיזים של יריחו נחשפו מאז ומעולם לריחות אפרסמון, בכל זאת התעטשו מעוצמת ריח הקטורת!

באותו מקור שהזכיר רש"י, ספר יוסיפון, מוצע גם הסבר אחר לשם "יריחו": על שם ה"ירח". "כי במולדו... לא נראה בשום מקום ממקומות הישוב טרם הראותו ביריחו", ועל כן בדרך כלל העדים שראו את הלבנה היו מגיעים מיריחו, "עיר הירח".

יש מסבירים, כי הקשר בין השם "יריחו" ל"ירח" נעוץ במציאות העתיקה, בה אנשי העיר הכנענים, עובדי הכוכבים והמזלות, עבדו לירח.

להערות ורעיונות נוספים, ולקבלת תוספות:
ת. ד. 3446

או דוא"ל: frank@geronimedia.net

פנינים

דף לטא שני גורלות

שמאל דוחה ימין מקרבת

אמרו חז"ל, סימן לטובה היה כאשר עלה הגורל לה' ביד ימין של אפרים: "לעולם תהא - שמאל דוחה וימין מקרבת". השעיר שעלה בשמאל ילך לעזאזל - לדחות העוונות של ישראל. והשעיר שעלה בימין - נועד לקרב את לבבות ונשמות ישראל ולהחזירם אל שורשם. (בשם האבני נזר).

דף לטא עזאזל

ראשי תיבות של עזאזל

קבלה בידינו, שכל מה שיש בקדושה, יש כנגדו בצד הטומאה. והמטרה היא על מנת שתהיה בחירה חופשית לאדם, לבחור בין טוב ובין רע. רמז לדבר ראשי תיבות זה לעומת זה עשה אלוקים - עזאזל! (היכל הברכה - קומראן).

דף לטב ארבעים שנה קודם חורבן הבית לא היה גורל עולה בימין

"לא אמרו איה ה'"

אמר המהרי"ד מבלו זצ"ל:

שמאל, כידוע, מסמל על מידת הדין. זה שהגורל עלה בשמאל - רמז היה לחורבן הקרב. זהו פשוטו של פסוק "הכהנים לא אמרו איה ה'" (ירמיה ב/ח). לא שמו ליבם כי "היי" עולה בשמאל...

דף לטב והיו דלתות ההיכל נפתחות מאליהן
כשאי אפשר לסגור

ומה רע בכך? תמהו חכמי המחשבה. רע מאד. כי קדושה יש לפעמים לסגור ולהצניע. וכשאי אפשר לעשות כן, הרי היא זולגת אל החוץ ומתנדפת...

להחמיר על עצמו ולא לאכזר מאכזרות, כדי להציל את נשמתו מפגם! (עיי"ש שכתב כן על פי ירושלמי שביעית) שיטתו לא נפסקה להלכה, אך בוודאי שהיא עולה בקנה אחד עם האמור, כי מאכלות אלו מטמטמים את הלב, שאלמלא כן, מה טעם יהודי ימסור את נפשו על מאכל שלא יטמטמו.

טהרת הנפש על ידי ציות לדברי חכמים: מעניין לציין את דברי הר"ן (דרשות, דרוש י"א) הכותב, כי אדם שאכל מאכל שחכם הורה בו היתר בטעות, בל יחשוש שמא נפשו נפגמה, משום שכנגד זה נפשו גם נטהרה על ידי שציית לדברי חכמים, שהציות להם "הוא הדבר היותר אהוב אצלו יתברך" (ועיי"ש מה שהוסיף בביאור הדבר).

דף מא/ב

"היו כורעים", או אנו כורעים?

בתוך קריאת "סדר העבודה" בבית המקדש ביום הכיפורים, אנו אומרים את תפילתו של הכהן הגדול בצאתו מבית קדשי הקדשים, "וכך היתה תפילתו של כהן גדול ביום הכיפורים בצאתו בשלום מן הקודש. יהי רצון מלפניך ה'...".

תפילה בירושלים לעלות לארץ הקדש? קיימות נוסחאות שונות בלשון יהי רצון זה. לפי אחת הנוסחאות מזכירים ביהי רצון, "שנת שתעלנו בשמחה לארצנו". הט"ז המציין גירסה זו כותב, כי לכאורה תמוה; הכהן הגדול יוצא מבית קדשי הקדשים שבבית המקדש אשר בירושלים, ומתפלל "שנת שתעלנו בשמחה לארצנו"?

הט"ז מסיק, כי אף על פי שמקורו של "יהי רצון" זה בתפילת כהן גדול, אנו משלבים בו גם תפילות משלנו, לפי צורך הזמן. אין אנו אומרים רק "יהי רצון" שאמר כהן גדול בעבר, אלא אנו נושאים בעצמנו תפילה, המשולבת בנוסח "יהי רצון" של הכהן הגדול.

[רבני בית מדרשו העירו, כי שאלת הט"ז ניתנת ליישוב, כי יהי רצון זה נאמר בתקופת בית שני, עת רוב העם היה בבבל, ועליהם התפלל הכהן הגדול].

הבנה זו, לפיה חלקים מסויימים מסדר העבודה נאמרים על ידינו לא רק כתיאור מה אירע בעבר בבית המקדש, אלא כתפילה עצמית, מבהירה דברים נוספים.

בכל תפוצות ישראל נהוג, שכאשר אומרים "והכהנים והעם היו כורעים", כל הקהל, כולל שליח הציבור, כורעים אפיים ארצה.

מדוע כורעים בשעה שמזכירים שהכהנים והעם כרעו? לכאורה, מדוע עושים כן, וכי אנו הכהנים, או העם העומד בבית המקדש? הן אנו רק מספרים, כי העם והכהנים שעמדו בבית המקדש, היו כורעים על מקומם, ובלבנו תפילה כי נזכה גם אנו לעמוד שם בקרוב. אך מדוע כורעים אפיים בבית הכנסת.

הט"ז העומד על כך במקום אחר (או"ח סי' קי"ג ס"ק ד') כותב דברים מופלאים: "שאנחנו עכשיו מדמים נפשינו במקום הכהנים בזמן שביית המקדש היה קיים". הרינו כביכול באווירת בית המקדש בבניינו וכהן גדול בעבודתו, ולפיכך אנו משתחוים מיד בעת שאנו מזכירים שהכהן הגדול אמר את השם המפורש!

הכאה על הלב עם וידוי הכהן הגדול: הט"ז מספר, כי היו קהילות שהשתרש בהן הנוהג להכות על הלב בעת קריאת הוידוי של הכהן הגדול על חטאי עם ישראל, "חטאו, עוון, פשעו לפניך, עמך בית ישראל". היו שפקפקו במנהג זה, מפני שאנו מצטטים את דברי הכהן הגדול, ואיננו מתוודים, אך הט"ז כותב, כי לאור דבריו הנזכרים, אין לערער אחר מנהג זה, שהרי אנו "הכהנים והעם העומדים בעזרה!"

שליח הציבור ככהן גדול! בקשר לכך חשוב וראוי לציין את המובא בפוסקים, כי שליח הציבור דומה לכהן הגדול בבית המקדש, ועליו לשוב בתשובה שלמה ולכוון בתפילתו לכפר על העם ("יכף החיים" סי' תרכ"א ס"ק י"ט).

דף מג/ב וכל אדם לא יהיה באהל מועד

מלאכים באהל מועד

בסוגייתנו אנו מתוודעים לאיסור התורה (ויקרא טז/ז) "וכל אדם לא יהיה באהל מועד, בבואו לכפר בקדש עד צאתו", שאין רשות לאף אחד לשהות באהל מועד ובבית המקדש בעת עבודת הכהן הגדול ביום הכיפורים.

הודעה חשובה

בעקבות הביקוש הרב הודפסה בנפרד מהדורה מיוחדת של

"המאור המבואר"

על מסכת יומא

תמונות צבעוניות בתלת מימד להמחשת הסוגיות

לפרטים והזמנות: 1700-500-151

הדף היומי

יומא ל"ט-מ"ה

כ"ו תמוז

התמיהה המתבקשת מאליה היא, כיצד זה יתכן, שאיסור פשוט וברור זה, אינו נמנה על שלש מאות שישים וחמש מצוות לא תעשה. מה פשר הדבר?
נניח לשאלה זו ונעבור לתמיהתו של ה"גבורת ארי" בסוגייתנו, הן אין רשות להכנס לבית המקדש "ביאה ריקנית", היינו: כניסה ללא מטרה (עיי' מנחות חכ"ב, רמב"ם הל' ביאת מקדש פ"ב הל' ד'). מאחר שאת עבודת יום הכיפורים רשאי הכהן הגדול בלבד לבצע, ממילא אין רשות לאיש להכנס לבית המקדש, שכניסתו היא שלא לצורך, ומדוע נזקקה התורה להוסיף איסור זה? נעייש שלשית הראשונים שמותר להכנס להיכל להשתחוות להשי"ת, לא קשה. אך ה"טורי אב"י הניח בקושייה שיטה זו, עייש ועייש חינוך מצווה קפ"ד ובמנחת חינוך שם אות ב'.

נניח גם לשאלה זו ונתוודע לידיעה פלאית המופיעה בתלמוד ירושלמי (כאן ולהלן פ"ה הלכה ב'), והביאוו הראשונים בסוגייתנו. בירושלמי נאמר, כי הוראת התורה "וכל אדם לא יהיה באהל מועד" בעת עבודת הכהן הגדול, כוללת אף את המלאכים, לפי שגם הם כוללים במלה "אדם", אחר שיחזקאל הנביא העיד (חזקאל א'ה): "ודמות פניהם דמות אדם".

איסור על המלאכים - היתכן? האם לפנינו תגלית ייחודית על הטלת איסור על המלאכים? האם יש להם מערכת איסורים ומצוות? הן רק בני האדם, יושבי תבל, נצטוו על ידי הקב"ה במצוות ובאיסורים. חובה, איפוא, לפרש, כי אין כוונת הפסוק לחדש איסור על אנשים ומלאכים שאין לשהות באהל מועד בעת עבודת הכהן הגדול, אלא להיפך, כוונת הפסוק לכהן הגדול, הוא זה שאינו רשאי לעבוד את עבודתו אם שוהים במקדש בני אדם או מלאכים...

עתה מובן היטב, מדוע לא נכלל איסור זה במניין מצוות לא תעשה, מפני שהאיסור הוא מדיני עבודת יום הכיפורים של הכהן הגדול, הוא אחד מיני פרטים רבים של עבודת יום הכיפורים, הנמנים כולם כמצווה אחת. אם אכן כן, אזי נתחדש כאן חידוש גדול, ששהייתו של אדם באהל מועד, יש בה כדי לפסול את עבודת הכהן הגדול, שהרי היא חלק מדיני עבודת יום הכיפורים (עיי' קונטרס אחרון בסוף שו"ת "אור המאיר" עמוד של"ד-ה', מהרי"מ חר"פ במכתבו לרבי מאיר שפירא, ומתלמידי חכמים נוספים).

כמו כן, סרה מאליה תמיהתו של ה"גבורת ארי", מדוע נזקקה התורה להוסיף ולאסור כניסה לאהל מועד בעת עבודת הכהן הגדול, אחר שממילא כניסה זו אסורה, שכן, אין כאן איסור על הנכנס, אלא על הכהן הגדול... (קונטרס אחרון שם).

דרגתו הנשגבה של הכהן הגדול: רבינו בחיי (ויקרא ט"ז) מתפעל ביותר מדברי הירושלמי וכותב: "ומה נהדר כהן גדול במעלה הגדולה הזאת, עד שאפילו חיות הקודש מפנים לו מקום לעבודתו, כדי שיכנס לפני המלך ויעבדנו בייחוד, כי מלאך ה' צבקות הוא!"
נסיים בידיעה מדהימה.

במדרש (ויקרא רבה פרשה כ"א) תמחו, כיצד הכהן הגדול שהה באהל מועד באותה שעה, וכי הוא עצמו אינו "אדם"? המדרש משיב, כי בעת שהותו שם, היו פניו בוערות כלפידים! ולפיכך הוא לא נכלל באיסור זה (וראה "בית האוצר" למהר"י ענגיל, מערכת א', אדם, עמוד 67).

דף לט/ב פעם אחת הלכתי לשילה והרחתי ריח קטורת מבין כתליה
הרושם קיים לעולם

הוי אומר:
כל מקום שהשתמשו בו בקדושה - נשאר בו הרושם לעד. הקדושה נחרתת במקום ואף אם נדמה שכבר שומם הוא; אין הדבר כן. מי שלו אוזניים עניינים וחוטם, רואה, שומע ומריח את הרושם הקיים בו במקום... (פרי צדיק)
מעשה ב"חזון איש" זצ"ל שהלך לטייל ברחוב מסויים, לפתע התרומם קמעה, ופנה לבן לוייתו ואמר: מקום שיהודים הלכו ודברו בו בדברי תורה - מרגישים בכך אף לאחר זמן...

הופיע!
תקליטור מאורות הש"ס
על מסכת יומא דף לא'-נט'
לצפייה במחשב + MP3

Français עברית

בישראל: 1-700-500-151

ירושלים: רח' שרי ישראל 14
02-5003882

In U.S.A.:
1-212-738-9425

In France:
01.42.41.14.01

חדש!

לעילוי נשמת
הרה"ח ר' חיים אריה הנדלר ז"ל
ב"ר משה יוסף ז"ל נלב"ע כ"ו תמוז תשכ"ו
ת.נ.צ.ב.ה.
הונצח עיי' ידידנו הר"ר אברהם
הנדלר ומשפ' שיחיו - גבעת שמואל

לעילוי נשמת
מרת חנה שרה גלדצהלר ע"ה
ב"ר נפתלי שמואל ז"ל נלב"ע כ"ג תמוז תשכ"ז
ת.נ.צ.ב.ה.
הונצחה עיי' בנה ידידנו
ר' לויסאן גלדצהלר ומשפ' שיחיו

לעילוי נשמת
מרת מלכה ע"ה
ב"ר חיים יהושע עדר ז"ל נלב"ע כ"ו תמוז תשל"ב
ת.נ.צ.ב.ה.
הונצחה עיי' בנה ידידנו הר"ר טוביה אליעזר
שוורץ ומשפ' שיחיו - בני ברק

לעילוי נשמת
הרה"ח ר' נחמן שבתי גלינסקי זצ"ל
בהרה"ח ר' יעקב יצחק שליט"א נלב"ע כ"ו תמוז תשנ"ט
והר"ר אליעזר הכהן זילברברג זצ"ל
ב"ר יעקב משה זצ"ל
ת.נ.צ.ב.ה.

נותרו מספר תאריכים פנויים

י"ד אלול	י"ד תשרי
י"ז אלול	ט"ו תשרי
כ"ו אלול	ט"ז תשרי
כ"ז אלול	כ"ב תשרי
ד' תשרי	כ"ח תשרי
ה' תשרי	כ"ט תשרי
י"ג תשרי	כ' חשוון

הקדם והנצח את נשמת יקירך ז"ל
שיום הזיכרון שלהם חל בחודשים אלול תשרי חשוון

בגמרא המיוחדת
מסכת סוכה "מהדורת גר תמיד"
בהוצאת מאורות הדף היומי הכוללת בתוכה עשרות תמונות בתלת מימד

עשרות אלפי גמרות מודפסות
ונלמדות לעילוי הנשמה
המונצחת בעמוד הגמרא

לפרטים והרשמה:

"מאורות הדף היומי" טל. 03-5775307 פקס. 03-7601020